

16302

ΠΡΟΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΝ
ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΩ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ,

Ἐκφωνηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῆς

Κ. Δ. Ν. ΦΩΤΙΑΔΑ

Κατὰ τὴν ἔγερσιν τῶν Γενικῶν Ἐξετάσεων,

τῆν 6 Ἰουλίου, 1852.

Ἐκδίδεται ὑπὸ

Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ

ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

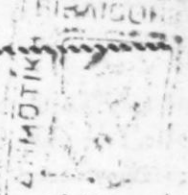
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΟΙΣ Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

1852.

ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΠΑΡΩΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

16302

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ γεννᾶται με δυνάμεις ^{τινὰς ψυχικὰς} ψυχικὰς, ἢ μᾶλλον εἶπειν, με διαθέσεις ἀρχικὰς, αἱ ὁποῖαι ἀναπτυσσόμεναι κατ' ὀλίγον ὀλίγον γίνονται εἰς αὐτὸν ἐνεργοὶ ἰδιότητες καὶ ἕξεις.

Καὶ τοιοῦτοτρόπως μεταβαίνει βαθμηδὸν ἀπὸ τὴν ὑπάρχον τῆς βρεφικῆς τοῦ ἡλικίας, διὰ πολλῶν μεταξὺ καταστάσεων, εἰς τὴν πλήρη καὶ πραγματικὴν τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἡλικίας.

Αἱ καταστάσεις αὗται, Κ.Κ, τὰς ἑποίας λαμβάνει ἐκ διαδοχῆς ὁ ἄνθρωπος, ὡς καὶ τὰς στιγμὰς τῆς ζωῆς του, εἶναι μεταβολαὶ τῶν ἀρχικῶν τοῦ διαθέσεων ἀπὸ τὸ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργεῖα. Καὶ ἡμποροῦν νὰ τὸν ἀποκαταστήσωσιν ἢ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ὁποῖα ἤθελον εἶσθαι αἱ ἐξωτερικῶς ἐνεργοῦσαι αἰτίαι.

Ὅθεν ἡ ἀρετὴ, Κ.Κ, ὅθεν ἡ κακία. Καὶ ἡ μὲν ἐστὶν ἕξις τοῦ ἐκτελεῖν τὸ ἀγαθόν, ἡ δὲ κακία, τὸναντίον, ἕξις τοῦ ἐκτελεῖν τὸ κακόν.

Ἐκ τῶν μικρῶν καὶ συντόμων τούτων ἀρχῶν, ἀλλὰ γενικῶν ἀληθειῶν, ἔπεται νὰ ᾔηται τὸ δυσχερέστερον ἀφ' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους ἐπιχειρήσεις ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἀγωγή καὶ ἐκπαίδευσις, καὶ ἡ ὀρθὴ ἠθικὴ αὐτοῦ μόρφωσις.

Εἰς αὐτὴν μόνην, Κ.Κ, δὲν δύναται πᾶς τις νὰ αὐτοσχεδιᾶζῃ· ἀπαιτεῖται καὶ χρόνον, καὶ μέσα, καὶ καρτερίαν, καὶ ἐμπειρίαν, καὶ ἄλλα πολλά.

Ἄλλ' ὅμως, ἐὰν μία συνέλευσις ὁποῖα; δῆποτε συνοικίαι, ἐπαγρυπνῆ πάντοτε νὰ ἐπιτρέπη εἰς τὴν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἐφορίαν τῆς, καὶ αὐτὴ τοῦς ὑπαλλήλους τῆς, εἰς ἄνδρας ἔχοντας, μετὰ τῆς ἀγαθῆς θελήσεως, καὶ τὴν πείραν τῆς παιδαγωγίας, θέλει φθάσει τὸν σκοπὸν τῆς εἰς τὴν ἐνδεχομένην τελειότητα.

Δὲν ὑπάρχει πλέον ἀμφιβολία σήμερον, ὅτι ἡ ὀρθὴ παιδεία εἶναι τὸ μόνον μέσον τῆς σωτηρίας παντὸς ἔθνους, καὶ εἰς ταύτην κυρίως πρέπει νὰ τρέψωμεν ὅλην μας τὴν προνομίαν.

Ἐκ τῆς ὀρθῆς παιδείας θέλομεν γνωρίσει τὴν ἀλήθειαν, ἥτις θέλει μᾶς ὀδηγήσει εἰς ὅλα τὰ μέσχα, ὅσα δύνανται νὰ μᾶς εὐδαιμονίσωσιν.

Αὐτὴν λοιπὸν ὅλοι χρεωστοῦμεν νὰ ἐμφυχώσωμεν, πρὸς χάριν ἡμῶν αὐτῶν, καὶ πρὸς χάριν τῆς νεολαίας τῶν ὁμογενῶν μας.

Ἄλλ' ἡ παιδεία αὐτῆ, Κ. Κ., δὲν δύναται νὰ προῶξῃ, οὔτε νὰ εὐδαιμονίσῃ τὸν Ἕλληνα λαὸν ἄλλως, εἰμὴ γινομένη πρὸς στερεώσεις καὶ διατήρησιν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἐθνικότητος αὐτοῦ τοῦ Λαοῦ, δηλ. τῶν δύο προγονικῶν αὐτοῦ ἱερῶν κειμηλίων: τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, καὶ τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης. Εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν, Κ.Κ., καὶ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν αὐτὸν χρεωστοῦμεν τὴν ὑπαρξίν μας. Τὰ δύο ταῦτα κειμήλια διέσωσαν ἐν μέσῳ τόσων πολυχρονίων δεινῶν ἀποτροπαίων τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

Ταῦτα ἐβοήθησαν αὐτὸ εἰς πᾶσαν περίστασιν πάντοτε, πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ. Αὐτὰ ταῦτα διατηρούμενα ἀκραϊνῆ, καὶ ἀθικτα, θέλουσιν ἐπαναφέρει εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ τὰς ἄλλας προγονικὰς ἀρετάς.

Ἀπὸ τὴν, ὅσον εἶναι δυνατόν ἀνθρώποις, λαμπρὰν ἐκείνην ἐποχὴν τῶν προγόνων μας, σιδηροὶ αἰῶνες ὀλόκληροι παρῆλθον ἄλλεπαλλήλων συμφορῶν, κλαυθμῶν καὶ ὀδυρμῶν, ἕως οὗ μικρὰ ζώπυρα παιδείας, ὑπὸ ἱερῶν ὑπηρετῶν τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας εὐλαβῶς διατηρούμενα, καὶ ἀλληλοδιαδόχως, ὡς σωτήρια σπέρματα, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν διαδιδόμενα, ἀνήψαν ἐπὶ τέλους τὰς τῆς φιλοσοφίας διασκοδαστικὰς τοῦ σκότους λαμπάδας εἰς τὸ ἔθνος.

Ἡ περὸς αὐτὸν αἰκονταετηρίς, Κ.Κ., γεννᾷ σοφοὺς καὶ πεπαιδευμένους ἄνδρας. Ὁ παρελθὼν αἰὼν, εὐτυχῆς συνέχεια τοῦ προπαρελθόντος, καθ' ὅν, κρείττονι εὐδοκίᾳ, συνέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἀναγέννησις τῶν γραμμάτων, μετὰ τὴν παντελεῖ πτώσιν αὐτῶν, παρήγαγε πρὸς κοινὸν κλέος τοῦ Γένους μας *Χρυσάθεος*, *Σαμουήλ* καὶ *Ἐφραίμ* Πατριάρχαι, διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν φώτων *Εὐγενίους*, *Θεοτόκας* καὶ *Μπα-*

λίαντος, διὰ τὴν φιλοσοφίαν *Μηριάτας* καὶ *Σκούρους*, διὰ τὴν ῥητορικὴν *Νσοφύτους*, *Δανιήλ* καὶ *Λάμπρους*, διὰ τὴν φιλολογίαν καὶ γραμματικὴν, καὶ ἄλλους πολλοὺς εἰς διαφόρους κλάδους μαθήσεως. Ἀρίνω νὰ λέγω, ὅτι ἐσχάτως ἐράνησαν καὶ ἄνδρες ὁμογενεῖς, εὐεργέται κοινοὶ τοῦ Γένους ἐπίσημοι, ὡς *Ζωσιμάδαι*, *Καπλάναι* καὶ ἄλλοι πολλοὶ, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα, μετὰ σεβασμοῦ καὶ μνήμης αἰωνίως, ἀνεξάλειπτα διαμένουσιν εἰς τὰ χρονικά τῆς Πατρίδος μας.

Ἐνὶ λόγῳ, εἶναι ἤδη καιρὸς, εἰς τὸν ὅποιον ἀνοῦσιν αἱ Ἐπιστῆμαι. Εἶναι αἰὼν φωτὸς, Κ.Κ., ὅστις γενεᾷ ἀνθρώπων ἀξίους εἰς πᾶν εἶδος Ἐπιστήμης, ὥστε δὲν εὐρισκόμεθα ἴσον, ὡς ἄλλοτε, ἐκ διαμέτρου μακρὰν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῶν προγονικῶν μας φώτων καὶ ἀρετῶν, τὴν ὁποίαν ἀναμφιβόλως θέλομεν ἰδεῖ ἐπιταχυνομένην, ἐὰν ὅλοι ταῦτα φρονούντες ἐνισχύωσι διὰ τῆς συμπράξεώς των τὴν ὀρθὴν παιδείαν.

Ἄλλὰ, κατὰ δυστυχίαν, ὅπου ὑπάρχει ἀγαθοεργία, ἐκεῖ πικραθήηται καὶ ἡ ῥαδιουργία!

Δὲν νομίζομεν καθῆκόν μας, Κ.Κ., ν' ἀναπτύξωμεν τοιαῦτα, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀναρπύοντα πρὸς ἐμπόδιον, βέβαια, τῆς προόδου τῆς ἀγαθοεργίας.

Ὅφειλομεν νὰ καλύψωμεν ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς σιγῆς τὰ συμβάντα κατὰ καιροῦς, τὰ ὅποια διὰ ῥαδιουργίας ὑπενεργήθησαν, οὐχὶ διὰ νὰ οἰκοδομήσωσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ καταστρέψωσι τὰ καθεστῶτα ἀγαθοεργήματα.

Καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ *Σχολεῖόν σας*, Κ.Κ., ἐνηργήθησαν οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα. Καὶ ἐπειδὴ θεωρεῖται ὡς οἶκος ἀνατροφῆς, καὶ ἰδιαιτέρον κτῆμά σας ἱερὸν, ἐκρίναμεν εὐλογον, ἐν ταῦτῳ καὶ δίκαιον, νὰ μὴ σᾶς τὰ πικρασιωπήσωμεν, πρὸς γνώσιν σας.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἐξάμηνον ἐφάνησαν, Κ.Κ., ὑποκινήσεις γενόμεναι κατὰ τῆς προόδου τῆς *Σχολῆς σας*.

Παντοιοτρόπως ἐλάλησαν, καὶ διέσπειραν ἀγενεῶς καὶ ἀπρεπῶς, ἀπατῶντες καὶ τοὺς ἐπιπολασιότερους γονεῖς, κατακρίνοντες καὶ κακίζοντες τὰ τῆς *Σχολῆς*, ὑποψηφίζοντες πρὸς τὰ μειράκια, καὶ ὑποδιεγείροντες αὐτὰ πρὸς ἀνταρσίαν, καὶ

ὁδηγοῦντες αὐτὰ πρὸς τὸ ἀνοσιβέργημα τοῦτο, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ καταστραφῶσι τὰ καθεστῶτα ἀγαθοεργήματά σας. Ὅλα ταῦτα, Κ. Κ., καὶ μὲ λεπτομέρειαν μάλιστα, φαίνονται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐντίμου Ἐφορίας σας ἐμπεριστάτως, καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐγένεν ἡ ἀνάκρισις, καὶ πῶς ἀνεπτύχθησαν ὅλαι αἱ βραδουργίαι, καὶ ἐπὶ τέλους κατευνάσθησαν· οἱ ἴδιοι μαθηταὶ ὡμολόγησαν, μετενόησαν, καὶ δι' ἐγγυήσεων ἐσυγχωρήθησαν, καὶ οὕτως εἰσῆλθαν πάλιν εἰς τὴν τάξιν των· χάρις εἰς τὴν σοφίαν φρόνησιν, σύμπνοιαν καὶ ἐπιμονὴν τῆς Ἐφορίας σας. Εἰς αὐτὴν, Κ. Κ., χρεωστεῖται ἡ ὑπαρξίς, ἡ σωτηρία καὶ ἡ διατήρησις τῆς Σχολῆς. Διότι ὁ καταχθόνιος σκοπὸς, ἡ ἀνκατάτωσις, καὶ ἡ καταστροφή ἐπὶ τέλους, ἠθέλη κατορθωθῆ, ἐν αὐτῇ δὲν ἦτο πάντοτε ἄγρυπνος, ἐὰν δὲν ἐπρολάβανεν ἐν καιρῷ τὸ πρᾶγμα, καὶ μὲ ἰσχυρὰν προσπάθειαν, καὶ ἐὰν δὲν οἰκονομοῦσεν, ὡς ἔπρεπε, τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, μὲ τρόπον ἥπιον, καὶ ζῆλον εὐγενῆ, καὶ μὲ ἀνεξάντλητον ἀνεξικακίαν.

Καὶ τὴν ἀκόμη, Κ. Κ., νεωστὶ, πάλιν ἀνενεώθη ἡ αὐτὴ ὑποκίνησις ἀπὸ τινος μαθητῆς Κηφισίας καὶ τραχιῆς, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἀφοῦ δὲν ἔπαυσαν νὰ ὑποκινῶσι τοὺς ἐπιπολασιότερους εἰς ἀταξίαις, καὶ πολλάκις, ὡς τοιοῦτοι φωραθέντες ὑπέστησαν καὶ τοῦ Κανονισμοῦ τὰς ποινὰς, ἐπροσπάθησαν ἤδη ν' ἀποσπάσωσι μαθητὰς ἀπὸ τὰς ἐπαναλήψεις καὶ μελέτας των, ἐπομένως καὶ ἀπὸ τὰς δημοσίους ἐξετάσεις των. Ἀποσιωπῶμεν, Κ. Κ., τῶν πρωταγίων τὰ δνόματα, ὀλιγάριθμα ὄντα, καὶ τινῶν ἄλλων, ὡς νευροσπάσιον αὐτῶν. Δὲν τοὺς συγκαταξίωμεν ἐνώπιον σας, ἐλπίζοντες, ὅτι θέλουσι γίνεαι προσεκτικοὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ πείσει τοῦ νὰ παρεκτρέπωνται τῶν ἱερῶν χρεῶν των καὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ.

Ἐν τοσούτῳ, Κ. Κ., βλέπετε μὲ πόσας διαφορούς φάσεις ἡ βραδουργία καταπολεμεῖ, μὲ σκοπὸν νὰ καταστρέψῃ τὰ καθεστῶτα τῆς ἀγαθοεργίας.

Ἀλλ' ἡ φύσις αὐτῆ, μ' ὅλα ταῦτα, ἀκαταπαύστως ζυγοσχετοῦται τὸ κακὸν μὲ τὸ καλόν, ἐγέννησεν ἀνθρώπους παντοῦ

ἰσχυροῦς, δικαίους, καὶ μὲ πολλὴν ἀρετὴν ἐνταῦτῳ.

Οἱ τοιοῦτοι, μὲ μίαν σύμπνοιαν εἰλικρινῆ, πρέπει νὰ συμμαχίσωσιν ὅλοι μετὰ τῶν τιμίων καὶ τῶν πεπαιδευμένων, τῶν ἀληθῶς καὶ μὲ εἰλικρίνειαν ἀγαθῶν καὶ σεβαστῶν ἀνδρῶν, καὶ τότε θέλει ἐγγραφῆ ὡς πρόγραμμα αἰώνιον ἡ πρόδοσις τῆς χρηστῆς ἀνατροφῆς, καὶ τοῦ καλοῦ χριστιανοῦ.

Ἄλλως, Κ. Κ., ἀντὶ καλοῦ κακὸν ἀποτελέσμα γίνεται εἰς τὴν νεολαίαν, κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα (Πολ. κεφ. ΣΤ.).

« Τὰς ψυχὰς, λέγει, τὰς εὐφροεστάτας κακῆς παιδαγωγίας τυχοῦσας, διαφορόντως κακὰς γίνεσθαι ».

Συγχωρήσατέ μοι, Κ. Κ., διὰ τὴν μικρὰν μου ταύτην παρέκθεσιν τοῦ σκοποῦμένου. Ἴδου ἐμβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὸ προκείμενόν μας.

Συνήλθετε, βέβαια, σήμερον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ, νὰ μάθητε τοὺς καρποὺς τῶν προσπαθειῶν σας, τὴν πρόδοσιν τοῦ Καταστήματός σας, καὶ πᾶν ὅ,τι εὐχεσθε καλὸν ν' ἀκούσητε.

Ταῦτα, Κ. Κ., θέλομεν ἐκθέσει κατὰ χρέος, καὶ ἐλπίζομεν νὰ δικαιώσητε τὸν ἀγῶνα, καὶ τὸν εἰλικρινῆ ζῆλόν μας, καὶ ὅτι δὲν ἐφείσθημεν οὐδὲν, ἀφ' ὅσα ἦτο δυνατόν νὰπραχθῶσιν ἕνεκα τοῦ κοινῆ σκοποῦ.

Τὸ ἐκπαιδευτικὸν τοῦτο Κατάστημά σας, Κ. Κ., διαιρεῖται εἰς δύο, ὡς δὲν σὰς λανθάνει· εἰς κατώτερον Σχολεῖον Ἀλληλοδιδασκτικόν, ὅπου μαθητεύονται παῖδες διαφόρων πολιτῶν ὁμογενῶν, καὶ εἰς ἀνώτερον Ἑλληνικόν. Τὸ πρῶτον ἐβελτιώθη πολὺ, ἅμα συνέλαβεν ἡ ἐντίμος Ἐφορία σας τὴν ὑψηλὴν ἰδέαν, καὶ κοινωφελῆ, τοῦ ν' ἀρχίσῃ νὰ τὸ σχηματίσῃ πρότυπον Ἀλληλοδιδασκτικόν, μὲ ἕνα βοηθὸν κατὰ τὸ παρὸν, ἔργον ἐπάξιον τῆς λαμπρᾶς ἐνορίας ταύτης, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου, νὰ βελτιώνηται προαγόμενον, ἀναλόγως μὲ τὰ μέσα καὶ τοὺς πόρους, καὶ καθόσον αἱ περιστάσεις συγχωρήσωσιν, ὥστε νὰ ρηθῆ εἰς τὴν ἐντέλειαν, ὅσον δύναται, κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ Σαραζήνου, ὡς βάσις τῆς κοινῆς παιδείας καὶ ἀνατροφῆς. Ἰσπερλήθη δὲ, Κ. Κ., τὰ μέγιστα τὸ Σχολεῖον τοῦτο καὶ ἀπὸ τὴν τελευταίαν, ἐσχάτως, βί-

ζικήν μεταρρύθμισιν, ὡς φαίνεται καὶ εἰς τὴν ἀναφορὰν, τὴν ὁποίαν ἡ Ἐξεταστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀνέφερε πρὸς τὴν Ἐφορίαν, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ διορισθεῖσιν, κατ' αἴτησιν καὶ τοῦ νέου Ἀλληλοδιδάκτου, ἵνα μὴ ἀκριβῶς ἡ Ἐφορία τὴν ἐνεστῶσαν κατὰστασιν αὐτοῦ, καὶ τὴν παραλληλιζή μετὰ τὴν μέλλουσαν, εἰς πᾶσαν περίστασιν.

Δὲν σὰς λαμβάνει, Κ. Κ., ὅτι εἰς ὅλα μὲν τὰ ἔθνη, μάλιστα δὲ εἰς τὸ ἡμέτερον ἐνταῦθα, ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν, ὅσοι μέλλουσι ν' ἀριστωθῶσιν εἰς τὰς Μούσας, εἶναι μικρότατος, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἐκείνων, ὅσοι μεταβαίνουσιν εἰς τὴν πραγματείαν, ἢ εἰς τὰς τέχνας.

Ἀπὸ τοῦ σπουδάζοντος μαθητᾶς, μῆτε δεκατημόριον ἢμπορεῖ τις νὰ εὔρη, τοὺς θέλοντας, ἢ δυναμένους ν' ἀκολουθήσωσι· μέχρι τέλους τὰ μαθήματα.

Ἐκ δὲ τῶν πλειοτέρων, τινὰς μὲν ἀναγκάζει ἡ πείνα σύγκριτα νὰ προνοήσωσι τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὅποιον θέλουσι πορίζεσθαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν· ἄλλους δὲ προσμένουσιν οἱ γονεῖς νὰ τοὺς διδάξωσι τὸν τρόπον τῆς πραγματείας, καὶ νὰ ἀναπτύξωσιν, ἐμπιστεύοντες τὴν περιουσίαν των εἰς υἱοὺς καὶ κληρονόμους ἀξίους νὰ τὴν πολλαπλασιάσωσι, καὶ τὴν διατηρήσωσιν ἀβλαβῆ.

Τοιοῦτοι νέοι, οἱ ὅποιοι ἀναγκάζονται ν' ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὰ Σχολεῖα, διὰ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὰς βιωτικὰς φροντίδας, εἶναι βεβαιοτάτα πολλοί.

Ἀλλὰ, Κ. Κ., δὲν εἶναι ἀμαρτία νὰ μένωσιν οἱ τοιοῦτοι ἀνήκοοι τῶν κυριωτέρων γνώσεων καὶ τῆς ἀπλῆς Φυσικῆς αὐτῆς; Νὰ μὴ ἠξιώρωσι κἀνέναν λόγον τῶν καθ' ἡμέραν φαινομένων ἐμπροσθεν τῶν ὀρθολογῶν των; καὶ ν' ἀναγκάζωνται νὰ πλάττωσιν αἰεὶς ἀνυπάρχτους καὶ ἀλόγους, καὶ πολλὰκις βλασφημητικὰς (ρεῦ!) τῆς τοῦ Θεοῦ πανσόφου προνοίας; π. χ. λί ἐκλείψεις ἐξηγοῦνται ἀπὸ βάρβαρα ἔθνη, καὶ ἀμαθῆ, ὡς σημεῖα δυστυχῶν. Οἱ κομηταὶ δι' αὐτοῦ; μνησθῶν μεγάλα κακὰ. Φωτισθῆ τινὰ φαινόμενα εἰς ἐλώδεις τόπους καὶ νεκροταφεῖα, εἶναι δι' αὐτοῦ; Βουρκολάχοι, ἢ νεκροὶ ἐγειρόμενοι

ἀπὸ τοὺς τάφους διὰ νὰ βλάψωσι τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των, καὶ ἄλλαι τοιαῦται ἀλλόκοτοι, καὶ παράνομοι ἐξηγήσεις γίνονται ἀπὸ τὸν ἀμαθῆ λαόν, εἰς πολλότατα φαινόμενα.

Εἰς μάλιστα τοὺς συμβουλευεῖ ἡ Ἐκκλησία, παραφέρονται οὗτοι πάντοτε, ὡς ὠργισμένοι ἀπὸ τὸν Θεόν, διότι κατεφρόνησαν τὴν παιδεῖαν κατὰ τὸν Προφητάνακτα· « Δράξασθε παιδείας μήποτε ὀργισθῆ Κύριος ». Ὀλων τῶν φαινομένων, Κ. Κ., τοὺς λόγους ὁ ἄνθρωπος ὀρέγεται φυσικὰ νὰ μανθάνῃ· « Πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει ». (Μετὰ τὰ φυσικὰ, Ἀριστ. κερ. Α')

Ἐπειδὴ, λοιπόν, ὡς εἵπομεν, ἐξέρχονται ἀπὸ τοιαῦτα σχολεῖα τὸ πλεῖστον μέρος τῶν παίδων, ἐξ ὧν ἕκαστος ἀναλαμβάνει θεσιν τέχνης ὅποιαις δῆποτε, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν αὐτοῦ, καὶ τῆς οἰκογενείας του, πόσον εἶναι φιλόανθρωπον ἔργον, ἀπὸ καλῶς ὀργανισμένα τοιαῦτα σχολεῖα, ὅταν ἐξέρχονται, κατέχοντες ἰδέας εὐαρέστους, καὶ καταλλήλους ἐνταυτῷ εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον;

Εἰς τὸ Ἀλληλοδιδασκτικὸν Σχολεῖόν σας τοῦτο, Κ. Κ., σιμὰ εἰς τὰς συνήθεις στοιχειώδεις γνώσεις, καθὼς π. χ. ἀναγνώσεως ὁρθῆς, γραφῆς, ἱερᾶς ἱστορίας καὶ Κατηχήσεως, πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς, Γεωγραφίας καὶ ἱστορίας, εἰς τὸ ἐξῆς θέλουσιν εἶχει καὶ Γραμματικῆς καὶ ὀρθογραφίας ἰδέαν· θέλουσι προστεθῆ ἐπομένως, ἐν κειρῷ τῷ δέοντι, καὶ τῆς ἠθικῆς τὰ ἀξιώματα, καὶ τῆς Λογικῆς αὐτῆς ἀκόμη, ἐν πολλῇ συνόψει, ἀναλόγως μετὰ τὰς δυνάμεις των.

Πρὸς τοῦτοις, καὶ ὀδηγίαι εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ οὐρανοῦ, αἱ ἀπλούστεραι καὶ προσηυέστεραι, πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ὕψωσιν τοῦ νοῦς των εἰς τὸν Ποιητὴν τοῦ παντός, καὶ πρὸς δοξολογίαν τῶν θεῶν του μεγαλοεργῶν, κατὰ τὸν Δαυὶδ· « Οἱ οὐραροὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ »· μετεωρολογικὰ τινὰ, ἢ ἐξηγήσεις τῶν κοινοτέρων φυσικῶν φαινομένων, ὡς τὰ τῆς ἀτμοσφαιρας, ἠλεκτρικῆς, πυρὸς, βροντῆς, ἀστραπῆς, τὰ περὶ ἀέρος, ὕδατος κτλ. ἐν συντομίᾳ καὶ ἀπλότητι, πρὸς ἰδέαν τινὰ τῶν φυσικῶν αὐτῶν φαινομένων.

Μαθήματα όλα τὰυτα, Κ.Κ, ὠφελιμώτατα καὶ τερπνότατα, διεγείροντα ἐνταυτῷ καὶ τὴν ἀγάπην τῶν παιδῶν εἰς τὴν μάθησιν. Ἐκ τούτων οἱ μεταβαίνοντες εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον μαθηταί, οὕτως ἐφωδιασμένοι, προσδεύουσιν εὐκολώτερον, καὶ φθάνουσιν ἐν ἀνέσει εἰς τὸν προωρισμένον σκοπὸν τῶν. Οἱ δὲ βιομήχανοι, δὲν θέλουσι μένει ἀνίδεοι, ὅταν βλέπωσιν ἢ ἀκούωσι, μῆτε κεχηγνότες, ὅταν γίνεται λόγος περὶ τοιούτων φαινομένων· θέλουσι εἰσθαι εἰς τὴν κοινωνίαν αὐτῆν ὄχι βάνκυστοι, ἀλλὰ τεχνίται στολισμένοι μὲ ὀρθὰς δόξας, καὶ τοσοῦτον διάφοροι παρὰ τὸν πολὺν καὶ ἀπαίδευτον ὄχλον, ὅσον οἱ βλέποντες διαφέρουσιν ἀπὸ τοὺς ἀομμάτους. Αἱ ὀρθαὶ δόξαι διακρίνουσι τὰ φωτισμένα ἀπὸ τὰ ἀφώτισα ἔθνη· ὁ λαὸς τῶν ἀφωτίστων κυλίσεται ὀλος εἰς τῆς ἀμαθείας τὸν βόρβορον.

Μηδὲ τῶν φωτισμένων ὁ λαὸς εἶναι φιλόσοφος· διότι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· ἡξέυρει ὅμως νὰ δοξάζῃ τὰ ὀρθά, ἐὰν καὶ δὲν ἤμπορῇ ν' ἀποδώσῃ φιλοσοφικῶς τὸν λόγον τούτων, καὶ διὰ τὰς χρεῖας τοῦ εἶναι ἰκανὸν, ἐὰν εὐρίσκειται μεταξὺ ἀμαθείας καὶ σοφίας.

« Ἔστι δὲ δήπου τοιοῦτον ἡ ὀρθὴ δόξα μεταξὺ φρονήσεως καὶ ἀμαθείας », λέγει ὁ Πλάτ. ἐν Συμπος.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Ἀλληλοδιδασκτικοῦ Σχολείου τοῦ καλῶς ὀργανισμένου.

Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ὑπόσχεται, Κ.Κ, κατὰ τὸ γενικὸν του Πρόγραμμα νὰ ἐκπαιδεύσῃ τοὺς ἐξερχομένους ἀπὸ ἐν τοιοῦτον Σχολείου καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Μαθηματικῆς εἰς πέντε ἔτη. Ἐννοεῖται ὅτι θέλει διδασθῆ καὶ ἡ Γαλλικὴ Γλῶσσα, ἡ Καλλιγραφία, ἡ Ἰχνογραφία, καὶ αὐτὴ ἡ Ὀθωμανικὴ, ὅσον ἔνεστι.

Ταῦτα, Κ.Κ, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ἠρχίσασμεν τὰ μαθήματα κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἀφοῦ προηγουμένως ἕκαστος τῶν μαθητῶν κατεγράφη εἰς τὸ Μητρώον τῆς Σχολῆς, καὶ ἐξετασθεὶς, κατετέθη εἰς ἡν ἀνῆκε τάξιν. Ἦσαν δὲ ὅλοι τὸν ἀριθμὸν 82, ἐξ ὧν, ἐντὸς τῆς ἐξαμηνίας, 4 μετέβησαν εἰς βιομηχανίαν, καὶ 3 ἠλλαξάν σχολεῖον εἰς κάποιον Ἰωαννίδην, καὶ 2 εἰς τὸ τοῦ κυρίου Χρυσοβέργη.

Αἱ δυνάμεις αὐτῶν ἀπῆτησαν 4 τάξεις, καθ' ἃς εὐρέθησαν οἱ μαθηταὶ ἀδύνατοι, πολλὰ ἀδύνατοι, Κ.Κ, εἰς τὸ ἐτυμολογικόν, ἢ τεχνολογικὸν τῆς Γραμματικῆς, καὶ τὸ συντακτικόν, ἐνῷ παραδίδοντε μεγάλους συγγραφάς.

Τὸ δὲ αἷτιον ἦτο, βέβαια, ἡ γενομένη πέρυσι πολύμηνος δικοπῆ τῶν μαθημάτων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὠπισθοδρόμησαν, τὰ μαθήματά των λησμονήσαντες, ὡς ἀκολουθεῖ τοῦτο συνήθως εἰς τοὺς μαθητὰς· μάλιστα, μὴ ὠρίμους ἀκόμη, οἱ ὅποιοι φυσικὰ ἀηδιάζουσι τοὺς γραμματικούς κανόνας καὶ τύπους καὶ δὲν δύνανται νὰ καταγίνωνται εἰς τὰς ἰδίας των μελέτας.

Ἀλλὰ, Κ.Κ, δὲν ἦσαν μόνον ἀνίκανοι, ὡς ἐκ τῆς πολυχρονίου δικοπῆς τῶν μαθημάτων, ὡς εἶπομεν· εἶχον ἀπομάθει καὶ τὴν ἔξιν τῆς ἀπαιτουμένης εὐταξίας εἰς τὰ Σχολεῖα.

Ἦσαν τινὲς ἀκάθεκτοι, ἀποστρεφόμενοι τὴν μάθησιν, ὡς καὶ μὲ ἀντιπάθειαν. Καὶ τὸ παραδοξότερον, μὴ συνηθισμένοι εἰς τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας, μῆτε εἰς τὴν ἀποστροφὴν τοῦ ἀσχημίζοντος· τὸ λογικὸν ψεύδους.

Ἐδῶ, Κ.Κ, ἃς μὲ συγχωρήσωσιν οἱ πλείστοι (δύναμαι νὰ τὸ εἶπω), οἱ πλείστοι τῶν ἐντίμων Γονέων δὲν μένουσιν ἀμεμπτοὶ διὰ τὴν ἀδιαφορίαν των. Οἱ Γονεῖς, οἱ τὴν ἄμεσον καὶ μέγιστον ἔχοντες συμφέρον, καὶ ἔτι μείζον παρὰ τοὺς διδάσκοντας χρεῖος· οἱ Γονεῖς, λέγω, πρὸ πάντων ὀφείλουσι, καὶ δύνανται νὰ συνεργήσωσι δραστηρίως μετὰ τῶν διδασκάλων εἰς τὴν λογικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν ἰδίων τέκνων. Ὁφείλουσι καὶ αὐτοὶ νὰ προνοῶσι περὶ τῆς εἰς τὰ μαθήματα ἐπιδόσεως αὐτῶν, καὶ μάλιστα περὶ τῆς νηπιόθεν μορφώσεως των πρὸς ἀρετὴν καὶ εὐσέβειαν· νὰ ἐκρίζωνται ἐγκαίρως τὰς ἀναπτυσσομένας κακὰς τῶν ὀρέξεις· νὰ καταστέλλωσι τὰς κλίσεις· νὰ μὴ ἀπορρώγωσι τοὺς πόνοους· νὰ σπουδάζωσι περὶ καλὰ ἔργα καὶ χρήσιμα· τὴν λιτότητα, τὴν αὐτάρκειαν, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν καλοκἀγαθίαν, τὴν χρηστότητα, καὶ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ μορφώσῃ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν εἰς τὴν περὶ τὸν βίον τέχνην, καὶ νὰ βοηθήσῃ τὴν πρόοδον τῶν μαθημάτων

τοῦ Σχολείου, καὶ πρὸ πάντων τὰ καλὰ παραδείγματα. Οἱ τοιοῦτοι Γονεῖς βαρυτάτην ἔχουσιν εὐθύνην, ἐὰν ταῦτα, καὶ ἄλλ' ἀκόμη πολλὰ παραμελῶσι. Δὲν ἐξεπλήρωσαν, ὅχι, τὰ ἰερά των χρέη πρὸς τὰ τέκνα των, τρέφοντες μόνον καὶ ἐνδύοντες αὐτά, ἢ καὶ πλουσίαν κληρονομίαν παρασκευάζοντες εἰς αὐτὰ, τὴν ὁποῖον, ἀπαιδεύτα, ἀνάγωγα καὶ μοχθηρὰ γινόμενα, κακὴν κακῶς εἰς τὰς κακὰς αὐτῶν ἐξεις θέλουσι καταστῶντες· « ἔ τὸν ἐκυτοῦ παιδα πολλοῦ ἄξιον ἀποδείξας, καὶ ὀλίγα καταλίπη, πολλὰ ἔδωκε » (Ξενοφ. πρὸς Κρίτ. παρὰ Στοβ.). Πόσος λοιπὸν προσοχῆς καὶ ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐκτὸς τοῦ οἴκου, καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα, δὲν εἶναι χρεῖα εἰς τοὺς Γονεῖς; Πόση ἀνάγκη, καὶ ἀπὸ τὰ, ὧν οὐκ ἄνευ, εἶναι, Κ. Κ, τοῦ νὰ ἐρχωνται εἰς κοινολογίαν οἱ Γονεῖς μετὰ τοὺς διδασκάλους, νὰ πληροφορῶνται διὰ τῶν καθημερινῶν ἐλέγχων τῆς διαγωγῆς καὶ προόδου τῶν τέκνων αὐτῶν; Ἐν μικρῶν α, β, γ, κλπ. τοιαῦτα σημεῖα τιθέμενα εἰς αὐτοὺς (τοὺς ἐλέγχους) κατορθώνουσι πολὺ πλέον τι, παρὰ αἱ αὐστηρόταται ὑλικαὶ ποιναὶ, ἀνάξια τῆς λογικῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως.

Ὅσον λοιπὸν συνεχεῖς γίνονται αἱ κοινολογίαι, καὶ αἱ διὰ τῶν ἐλέγχων πληροφορίαι τῶν Γονέων μετὰ τῶν διδασκάλων, τόσον ἀναμφιβόλως ἡ πρόοδος τῶν τέκνων αὐτῶν εὐοδοῦται.

Ἄλλως, διὰ τῆς ἀσυγγνώστου αὐτῆς ἀδιαφορίας, καταστρέφεται ὑπὸ τῶν γονέων, ὅ,τι διὰ πολλῶν ἀγώνων ὑπὸ τῶν διδασκάλων οἰκοδομεῖται.

Εἶπομεν ἀνωτέρω, Κ. Κ, ὅτι εὐρέθησαν οἱ μαθηταὶ ἀνίκανοι ὡς πρὸς τοὺς συγγραφεῖς, τοὺς ὁποῖους περδίδοντο, ἕνεκα τῶν περιστάσεων. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποφύγωμεν, ἐν τούτοις, καὶ τοῦ ὑπεβίβασμου τὸ σκάνδαλον μετὰ τῶν μαθητῶν, ἀρήσαμεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συγγραφεῖς, ὁποῖους ἠκολούθουν καὶ πρότερον, ὡς πρὸς τὰ μαθήματα, ἀκολουθοῦντες τὰ λοιπὰ, ὡς πρὸς ἀρχαίους, ἀνεπαισθήτως, δηλ. γενικὴν ἐπιανάληψιν τοῦ συντακτικοῦ εἰς τὴν Α. τάξιν, καὶ τοῦ τεχνολογικοῦ εἰς τὴν Β'. Ὁ κύριος Πάτροκλος ὡς ἐκ περισσοῦ ἤρχισε τὸ συντακτικὸν κατὰ τὴν παροῦσαν ἐξχημνίαν εἰς τὴν Β'. αὐτὴν τά-

ξιν. Ἀλλ' ἀκόμη, Κ. Κ, συμβαίνει, ὥστε νὰ παραλείπη αὐτὸ συνεχῶς καὶ νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὸ τεχνολογικὸν μέρος, ὅπου τὸ παρατηρεῖ χολαῖνον. Τούτων ἕνεκα δὲν ἐκρίθη συμφέρον νὰ ἐπιβαρύνωμεν τοὺς μαθητὰς καὶ μετὰ τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, κτλ. τὰ ὅποια καὶ μετὰ ταῦτα εὐκόλως δύνανται νὰ ἀκούσωσι καὶ νὰ διδαχθῶσιν.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ Σχολεῖον ὑπόσχεται καὶ τὴν Γαλλικὴν Γλῶσσαν, ἐνεκρίθη νὰ τεθῆ ἡ ὥρα τοῦ μαθήματος τούτου πρὸ Μ., ὥστε εἰς τὰ Μ. Μ. μαθήματα, τὰ ὅποια συνήθως εἶναι τὸ τεχνολογικὸν, καὶ συντακτικὸν, νὰ ἔχῃσι καιρὸν οἱ διδάσκαλοι νὰ γυμνάζωσι τοὺς μαθητὰς εἰς τὰς οὐσιώδεις ταῦτα· ἐλλείψεις των, μέχρι τέλους, μάλιστα, τῆς πρώτης ἐξχημνίας, ἥτις ἐθεωρήθη ὡς μία προπαρασκευαστικὴ ἐξέτασις ἢ δοκίμιον τῆς ἀκριβεστεράς καὶ ὅσον ἕνεστιν ἐντελεστεράς τακτοποιήσεως ἐκάστου, τὸ ὅποτον ἀδύνατον ἦτο νὰ κατορθωθῆ τὸν Σεπτέμβριον.

Εἰς τὴν πρώτην λοιπὸν ταύτην ἐξχημνίαν ἦσαν, Κ. Κ, δύο μόνοι διδάσκαλοι· ὁ εἰς εἶχε τῆς Α. καὶ Γ'. τάξεως τὰ Ἑλληνικά, καὶ τὰς ἀπλουστεράς πράξεις τῆς Ἀριθμητικῆς εἰς τὴν Γ'. τάξιν καὶ Δ'. ὁ ἄλλος εἶχε τῆς Β'. καὶ τῆς Δ'. τὰ Ἑλληνικά, τὴν Ἄλγεβραν τῆς Α. καὶ τὴν Θεωρητικὴν Ἀριθμητικὴν τῆς Β', δις τῆς ἐβδομάδος, ἀμφότεροι κατὰ τετάρτην καὶ σάββατον, καθ' ἑξ Ἑλληνικά δὲν εἶχομεν μαθήματα.

Ἀλλὰ, ΚΚ, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐξχημνίας συνέζη, κατὰ δυστυχίαν, ἡ αἰφνίδιος ἀσθένεια τοῦ Α διδασκάλου κυρίου Ἀποστόλου, τὸ ὅποιον μᾶς ἐπέφερε πολλὰς δυσκολίας, καὶ πολυεῖδῃ ἐμπόδιον τοῦ προοδευτικοῦ μας σχεδίου. Δυστήχημα, Κ. Κ, καὶ τοῦ ἰδίου κυρίως, καὶ τοῦ Σχολείου, καὶ τοῦ προσωρινόν, ἀλλὰ μετὰ πολλὰς ἄλλας περιπλοκάς καὶ περισπασμοὺς ἐνταυτῷ τοῦ Καταστήματος.

Ὁ εὐγενὴς ὅμως ζῆλος, ἡ κατὰ συνέχειαν ἄοκνος προσπάθεια, καὶ πρὸ πάντων ἡ σύμπνοια τῆς Ἐφορίας, καὶ τῆς ὑπαλληλικῆς αὐτῆς τοῦ Σχολείου, ἐνίκησε τὰς δυσκολίας ὅλας, ὅσας ἐκ τούναντίου παρενέβαλεν ὁ κακὸς καιρὸς, καὶ τῶν ἄλλων περιστάσεων

ἡ ἀνωμαλία. Διότι εἰς τὴν Β'. ἐξαμηνίαν, ὠρίμως σκεφθεῖσθα περὶ πάντων ἡ ἔρασι, καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ἀντικατέστησεν εὐστόχως τὸν ἕνα Ἕλληνα διδάσκαλον Κ. Ἀπόστολον μὲ τὸν Καθηγητὴν Κ. Πάτροκλον διὰ τὴν Α'. καὶ Β'. τάξιν τῶν Ἑλληνικῶν ἐν γένει μαθημάτων. Ἐπρόσθεσεν, ὡς δευτέρον Ἕλληνα διδάσκαλον, καὶ τὸν κύριον Πρεζιάνην, ἐπιμελῆ νέον καὶ μὲ ζῆλον, διὰ τὰς τελευταίας δύο ἄλλας τάξεις ὡσαύτως. Ἀνέθεσεν εἰδικῶς ὅλα τὰ μαθηματικά, εἰς τὸν Κ. Χρηστάκην, παραδιδόμενα καθεκάστην, καὶ ὄχι πλέον δις τῆς ἐδομαδίας, ὡς πρότερον ἡ εἰδικότης αὐτῆ, Κ. Κ., τοῦ μαθήματος τούτου ἐθεωρήθη ἀναπόφευκτος. Διότι ἡ σπουδὴ τῶν μαθηματικῶν εἰς τὸ ἐμπορικώτατον τοῦτο μέρος τοῦ Κόσμου εἶναι τόσον ἀναγκαία, ὅσον εἰς τοὺς ὀλίγους οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι ὄχι ὀλιγώτερον ὠφέλιμος ἢ μάθησις καὶ ἡ χρῆσις αὐτῆ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀπὸ τὰ Ἑλληνικά αὐτά, Κ.Κ. ἐπειδὴ δὲν θέλει παρερῆσθαι στιγμή, καθ' ἣν ὁ ἔμπορος, εἰς τὸν ὅποιον ὀσημέραι ἢ ὠφέλεια εἶναι ὑπ' ὄψιν, νὰ μὴ ἀναπολῆ, καὶ νὰ μὴ ἐφαρμόζῃ τὰς πράξεις τῆς ἐπιστήμης ταύτης. Θέλω νὰ δεῖξω μὲ τοῦτο, Κ.Κ., τὴν ἀναγκαιότητα τῆς μαθηματικῆς, ὡς πρὸς τὰς ἐμπορικὰς κυρίως σχέσεις τῶν ἐνταῦθα κατοίκων, καὶ ὄχι τὴν κατωτέραν αὐτῆς ἐπιμέλειαν τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων. Ἄπαγε! Ἐξ ἐναντίας, ἠξεδύρομεν ὅτι ἐνθα παρεμελήθη καὶ ἐγκατελείφθη ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, ἐκεῖ κατὰ μικρὸν παρεισέφησε διαφθορὰ τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ, διαφθορὰ φρονημάτων, διαφθορὰ ἠθῶν, διαφθορὰ τῆς γλώσσης, σχολαστικότης καὶ ἀλογία.

Ἐξ ἐναντίας, λέγω ὅτι εἰς τὰ συγγράμματα ἐκείνων πρέπει νὰ λαμβάνη ἡ Ἑλληνικὴ ἡμῶν νεολαία τὴν διανοητικὴν αὐτῆς καὶ ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν μόρφωσιν, καθὼς καὶ εἰς τὰς Ἱερὰς Γραφὰς καὶ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, τὴν Χριστιανικὴν Ἐθνικότητα Ἑλληνικὴν, καὶ Χριστιανισμόν, συμφύοντα, θέλουσιν ἐκβλαστῆσαι δένδρον μέγα, ἀειθαλὲς καὶ ἀγλαόμορφον.

Ἐὰν ὁ Ἰσπανὸς τὸ γένος, καὶ μέγας ῥήτωρ τῆς Ρώμης Κυν-

τιανὸς ἐσυμπύλευε τοὺς ἐκτου πολίτης, ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν συγγράμμεν νὰ ἄρχωνται τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν νέων, καὶ ἐκείνους νὰ ἔχωσι κορωνίδα, πόσω δικαιότερον πρέπει νὰ λέγηται τοῦτο περὶ τῶν ἡμετέρων, τῶν ἀπογόνων ἐκείνων, τῶν καὶ τὴν αὐτὴν γῆν οἰκούντων, καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν λαλούντων; ἐξ ἐναντίας, λέγω, καὶ περισσότερον ἀκόμη τολμῶ νὰ εἶπω, πρὸς διακτῆρσιν τοῦ ἐθνισμοῦ τῶν προγόνων μας ἐκείνων, λέγω τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀληθοῦς ἐθνισμοῦ, ὅτι ὁ Ἕλληνας δὲν πρέπει νὰ πλαστουργηθῆι οὔτε ὑπὸ Γάλλων, οὔτε ὑπὸ Ἀγγλῶν, οὔτε ὑπὸ Γερμανῶν, οὔτε ὑπὸ Ἰταλῶν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου, ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, ὑπὸ τοῦ Ἡρόδοτου καὶ Θουκυδίδου, ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ λοιπῶν.

ὑπὸ τούτων ἀνατραφεῖς καὶ ἐκπαιδευθεῖς, ἂς μανθάνη ἔπειτα καὶ τὰς ξένας γλώσσας, ἂς ἐπιπροσθέτῃ καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις καλά.

Τότε μάλιστα θέλει μανθάνει αὐτὰς ταχύτερα καὶ ἐντελέστερα, καὶ θέλει ἐποικοδομεῖ στερεῶς ἐπὶ θεμελίων οἰκείων. Εἶναι δὲ τῷ ὄντι καταγέλαστον νὰ βλέπῃ τις Ἕλληνας ψιττακίζοντας ξένην τινὰ γλῶσσαν, μὴ δυναμένους δὲ νὰ ἐνοῶσι τοὺς συγγραφεῖς τῶν προγόνων αὐτῶν, δι' οὓς καυχῶνται, καὶ ἀποδιδόντας μὲ θυμῶν εἰς ξένους τὰ παρ' ἐκείνων ληφθέντα ἢ ἀπομνημονεύματα. Μετὰ ταῦτα, Κ.Κ., ἐν τῷ μέσῳ καὶ ταύτης τῆς ἐξικμητικῆς ἀντικατεστάθῃ καὶ ὁ Γάλλος διδάσκαλος ἀπὸ τὸν χρηστὸν νέον, καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ἔμπειρον κύριον Θεοχαρίδην.

Συγχρόνως καὶ ὁ Ἀλληλοδιδάκτης κύριος Καλλιτσης παραιτηθεῖς, ἀντικατεστάθῃ ἀπὸ τὸν κύριον Παρρήτην, εὐδόκιμον καὶ γνωστὸν Ἀλληλοδιδάκτην καὶ Καλλιγράφον.

Βλέπετε, Κ.Κ., ὅτι ἐξ ὅλων τούτων οὕτω διατρεξάντων, καὶ τῶν κατ' ἀλληλουχίαν ἀτυχημάτων καὶ προσκομμάτων ἐξ ἀρχῆς τοῦ σχολεικοῦ τούτου ἔτους, ἔμεινε πολλὰ ὀλίγη ἢ ἀπαιτητικὴ καὶ δικαία μαθητεία τῆς ἐκρινῆς ταύτης ἐξαμηνίας, καθ' ἣν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὸ Σχολεῖον ἠσύχα-

σεν ἀπὸ τοῦ πολυειδεῖς περισπασμοῦ, καὶ κλονισμοῦ, καίτοι βραδέως, ἀλλ' ἔλαβεν, ἐν τοσοῦτῳ, τέλος αἰσίων, τέλος εὐκταίων ἐξωμαλύνθησαν ἤδη τὰ πάντα.

Καὶ τῷ ὄντι, Κ.Κ., ἀγαθῇ τύχῃ, ἀμφοτέρων τῶν Σχολείων σας ἢ μεταρρυθμίσι· αὕτη παρήγαγε μέλλον στάδιον εὐτυχές.

Ἀπεδείχθη, ὅσον ἦτο δυνατόν, εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἐπιτυχημένη, ἢ ριζικὴ αὕτη μεταβολή. Διότι μὲ τὴν εἰς τὰ γράμματα πρόδοον εὐχαρίστως βλέπει τις καὶ τὴν τῶν ἠθῶν διακόσμησιν καὶ διάπλασιν ἐπαισθητῶς αὐξάνουσιν εἰς τοὺς μαθητὰς, τὸ ὅποσον θεωρεῖται καὶ ὡς κυριώτατος τοῦ Καταστήματος σκοπός· διότι ἡ μάθησις, χωριζομένη τῆς ἠθικῆς, καθιστᾷ πολλάκις τὸν ἄνθρωπον δεξιώτερον πρὸς τὴν κακίαν· ἢ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γίνεται· πολὺ μείζον ζῆμα (Πλάτων. Νομ. Η.).

Ἐπι δὲ μᾶλλον, Κ.Κ., καὶ διότι μέγα μέρος τῶν μαθητῶν εἰς ἄμιλλαν ἐβλήθη εὐγενῆ, καὶ εἰς πόθον μαθήσεως ἤδη. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνεδείχθησαν ἀρκετὰ προωδευμένοι, ὥστε νὰ σχηματίσωσιν εἰς τὸ ἐξῆς ἀνωτέρων μαθημάτων τάξιν, ἔως 15 ἀπὸ τῆς Β'. τάξεως τῶν μαθητῶν· οἱ δὲ λοιποὶ θέλουν ἐνωθῆ με τοὺς προωδευμένους τῆς Γ'. τάξεως ἔως 7· οἱ δὲ κατώτεροι τούτων πάλιν με τοὺς προωδευμένους τῆς Δ'. ἔως 8· εἶναι μεταξὺ τούτων καὶ ἔως 7 νεοεληθέντες, καὶ παραδεχθέντες ὡς ἀκροαταί. Ἐκ τῶν προωδευμένων εἰς πᾶσαν τάξιν εὐρίσκονται ἀπὸ 2—3 ἐξέχοντες τῶν ἄλλων.

Μεταξὺ δὲ τῶν κατωτέρων ὄλων, ὡσαύτως, εἶναι τινὲς εἰς πᾶσαν τάξιν, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ συγκαταλεχθῶσι με τοὺς συναδελφοὺς αὐτῶν, ἐὰν ὠρεθῶσιν ἀπὸ τὰς διακοπὰς διὰ τῆς μελέτης των, καὶ δὲν ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς παρελθούσας ἀτάξις των, συνεχεῖ· ἐλλείψει καὶ ἀμελείας, εἰς τὸ ἐρχόμενον στάδιόν των.

Ἀλλὰ διὰ ταῦτα πάντα, δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν καὶ τὸν χρεωστάσιμον ἔπαινον πρὸς τοὺς ἀξιολίμους διδασκάλους οἱ ὅποιοι με πολλὴν σύμπνοιαν, καὶ με ζῆλον εἰλικρινῆ ὑπὲρ τῆς πρόδου καὶ εὐταξίας τοῦ Καταστήματος, ὑπέφερον κα-

καταβαλόντες πολυειδεῖς κόπους ἀποβλέποντας πρὸς τὸ σκοπούμενον.

Ὅλοι οἱ μαθηταί, Κ.Κ., ἄνευ οὐδεμιᾶς διακρίσεως, καταγωγῆς, καταστάσεως καὶ τάξεως, ἐν ἰσότητι ἦσαν ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐνὸς ἐθνικοῦ πατρός. Ἐξεῖχον μόνον οἱ διακεκριμένοι εἰς τὸν βαθμὸν τῆς πρόδου καὶ τῆς ἀρετῆς.

Εἰς τὴν παρούσαν Β'. ἐξαμηνίαν, Κ.Κ., ἐγράφθησαν εἰς τὸ Μητρώον τῆς Σχολῆς, κατὰ τὸν ὄργανισμὸν αὐτῆς, μετὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα, 70 μαθηταί.

Ἐξ αὐτῶν τινὲς εἶναι ἐγγεγραμμένοι ὡς ἀκροαταί, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω καὶ διότι εἶναι ἀδύνατοι εἰς τὰ μαθήματα, καὶ διότι ἐνεγράφησαν περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου. Τοὺς παρεδέχθημεν ὡς τοιοῦτους, σύμφωνα με τὸν διοργανισμὸν.

Εἰς δὲ τὸ διάστημα ταῦτο 2 μαθηταί μετέβησαν εἰς βιομηχανίαν· 2 ἠλλαξάν Σχολῆν εἰς κῆποιον Κ. Ἰωαννίδην· 2 ἀπλήθον εἰς τὰς πατρίδας των· 2 εἰς τὰς ἐξοχὰς μετὰ τῶν γονέων αὐτῶν, καὶ εἰς, τοῦ ὁποίου τὴν μετάβασιν δὲν ἠξέυρομεν.

Εἶναι καὶ τινὲς ὀλίγοι οἱ ὅποιοι ἔλλειψαν ἐν καιρῷ τῶν ἐπανεληψέων. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἐν ἦναι ταῦτα, Κ.Κ., τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἀπεκατεστάθη ἤδη ἀνώτερον καὶ τῆς α. τάξεως, εὐτυχῶς, καὶ ὄχι τῆς β'. ὡς ἐνομιζέτο κατ' ἀρχάς. Διότι εἰσήχθησαν μαθήματάτινα καὶ θέλουν εἰσαχθῆ καὶ ἄλλα, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀνήκοντα εἰς Λύκειον, ἢ Γυμνάσιον. Καὶ καθὼς ἀπὸ τὰ τοιαῦτα μεταβαίνει ὁ μαθητῆς εἰς τὰ Πανεπιστήμια, καὶ τὰς Ἀκαδημίας, ὅπου διδάσκειται συνήθως ἡ Φιλοσοφία, ἡ Θεολογία, ἡ Ἱατρικὴ, ἢ Νομικὴ κλπ. Οὕτω, Κ.Κ., καὶ ἀπὸ τὸ Σχολεῖόν σας αὐτὸ δύνανται νὰ μεταβῶσιν ἀμέσως εἰς τοιαῦτα Καταστήματα, ὅσοι τῶν μαθητῶν ἤθελαν κατ' εὐχὴν διανύσει τῆς Ἐκπαιδεύσεως τὸ στάδιον, κατὰ τὸ Γενικὸν τῆς Σχολῆς ταύτης Πρόγραμμα, καὶ θελήσωσι ν' ἀφιερῶσιν εἰς τὰς Μούσας, νὰ ἐπαγγελθῶσι διδασκαλικὸν, ἢ ἄλλο φιλολογικὸν ἐπάγγελμα, ἢ νὰ ἦναι στολισμένοι με ὑψηλότερον βαθμὸν παιδείας.

Ὡσαύτως καὶ ὅσοι εἶναι προσκεκλημένοι ὑπὸ τῆς θείας Πρα-

νοίας καὶ ἀνεφλεγμένοι ἀπὸ τὸν θεῖον ζῆλον καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, νὰ γείνωσι λειτουργοὶ τοῦ ὑπερρυστάτου βήματος καὶ ὁδηγοὶ τῶν ἀδελφῶν των εἰς τὸ θεῖον θέλημα, ἀναγκαιῶς πρέπει νὰ διδαχθῶσι καὶ τῆς ἱερᾶς Θεολογίας τὰ μαθήματα, τὴν Ῥητορικὴν ἐξαιρέτως, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν Θεολογίαν οὕσαν.

Οἱ νεώτεροι θέλωσι πρὸς τούτοις τοὺς Θεολόγους νὰ ἤξεύρωσι καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν καὶ τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν. Εἶναι δὲ εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὰ ὧν οὐκ ἄνευ, ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Λατινικὴ γλῶσσα. Τοιοῦτοτρόπως, Κ. Κ, διηγήσαμεν τὸ πολὺπονον τοῦτο, καὶ τόσον δύσκολον ἐτήσιον στάδιον τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐνταῦθα.

Ἀναλόγως λοιπὸν ὅλων τῶν ἐκτεθέντων, ἐλπίζομεν νὰ ἔχωμεν ὑμᾶς εὐνοϊκοὺς καὶ φιλοδικίους ἀπαιτητὰς εἰς τὴν προκειμένην μάλιστα περίστασιν.

Πρὸς δὲ τοὺς Ἑλληνικοὺς μαθήμασι, Κ. Κ, ἐδιδάσκειτο ἡ Γενικὴ Ἱστορία εἰς τὴν Α'. τάξιν, ἡ Ἑλληνικὴ εἰς τὴν Β'. ἡ στοιχειώδης Ἀρχαιολογία καὶ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Γ'. καὶ Δ'. Γύμνασις εἰς ἕκθεσιν ἰδεῶν καθ' ὑπαγόρευσιν εἰς τοὺς κατωτέρους, καὶ ἐπὶ τῆς ὕλης δοθείσης εἰς τοὺς ἀνωτέρους· Θεματογραφία, Ἄλγεβρα, Γεωμετρία, θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ, ἡ Γαλλικὴ Γλῶσσα, καὶ Καλλιγραφία. Ἐπὶ τέλους ἐδιδάσκειτο κατὰ πᾶν ἀδύνατον καὶ ἡ ἱερὰ Ἱστορία καὶ Κατήχησις.

Μ' ὅλον ὅτι, Κ. Κ, τὸ μάθημα τοῦτο τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως καὶ ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ, ἀπαιτεῖ διδάσκαλον ἱεροπρεπῆ καὶ σεβαστὸν ἐκκλησιαστικὸν ἄνδρα διὰ τὴν ἠθικὴν ἐπιβρόχην τοῦ ἱεροῦ χαρακτῆρος, ἡ ἐντιμὸς Ἐφορὰ σας ἠθέλησε νὰ μ' ἐπιφορτίσῃ τὴν κατηχητικὴν ταύτην διδασκαλίαν. Τὴν ἀνεδέχθην εὐχαρίστως, μ' ὅλον τὸ πολυάσχολον καὶ πολὺπονον τῆς διευθύνσεως, ἕως οὗ εὐρεθῆ καταλληλὸς τις ἱερωμένος τοιοῦτος.

Κ. Κ, Δύνασθε νὰ μὲ πιστεύσητε διαβεβαιούντα ὑμᾶς, ὅτι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὰ αἰσθήματά μου, καὶ πρὸς ὅ-

λους ἐν γένει, καὶ πρὸς ἕνα ἕκαστον μαθητὴν, εἶναι αἰσθήματα πατρὸς, τοῦ ὁποῖου αἱ προσπάθειαι, σὺς βεβαιῶ ἐν καθαρότητι καρδίας, εἰς ἄλλο δὲν τείνουσιν, εἰμὴ πῶς νὰ συνεργῶσιν εἰς τὴν πρόσδοκ ὅλων καὶ εἰς τὴν καλὴν ἀνατροφήν, ἵνα γένωσιν ἄξιοι τῆς ἀγάπης ἐκάστου.

Ἐγὼ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἔχω χρεῖαν ἐπιεικειᾶς, ὡς ἐπιφορτισμένος τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν ἐκάστου. Ἐλπίζω, ὅτι θέλετε μ' ἐπιδαφιεύσει ταύτην, ἐὰν πρὸς στιγμὴν λάβετε τὴν θέσιν μου, καὶ ἀναλογισθῆτε πόσας ὑποχρεώσεις βαστάζω. Τότε θέλετε ἐκτιμήσει, βέβαια, τὴν βαρεῖαν εὐθύνην, ἧτις ἐπίκειται ἐπὶ εὐσυνείδητον διεύθυνσιν νεολαίας, ἐχούσης πολλὰ προσκόμματα, κατὰ διαφόρους καὶ πολυειδεῖς ἐπόψεις, καὶ ἧτις μεριμνᾷ σπουδαίως περὶ τῶν χρεῶν τῆς, καὶ εἶναι ὑπόχρεως νὰ υποτάτῃ καὶ θυσιάσῃ τὰ θελήματα καὶ τὰς συμπαιθείας του εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας καὶ τοῦ κοινοῦ καλοῦ τῶν μαθητῶν.

Καὶ ἐὰν, Κ. Κ, ὡς ἐκ τούτου, προκύπτωσιν ἐνίοτε δυσάρεστά τινα μεταξὺ τῶν μαθητῶν, ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι τὰ συμμερίζομαι καὶ λυποῦμαι.

Ἴπάρχει, Κ. Κ, εἰς τὴν ψυχὴν μου, πιστεύσατε, ἀδιάκωπος πόλεμος μεταξὺ αἰσθήματος καὶ καθήκοντος, καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος μ' ἐπιβάλλει ἀκατάπαυστον αὐτὰπάρνησιν. Ἐπειτα, ὡς ἄνθρωπος, εἶμαι ὑποκειμένος νὰ σφάλω, ἀλλ' οὐδέποτε, βεβαιωθῆτε, ἐν γνώσει.

Διὸ καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν ἐπιεικειαν πάντων ὑμῶν.

Ἐπὶ τέλους τῶν ἐξετάσεων, ὁ κύριος Διευθυντῆς ἀπέπεμψε τοὺς μαθητὰς, μετὰ τὴν ἐπομένην πραιναιτικὴν καὶ πατρικὴν τῶ ὄντι ἐκφώνησιν.

Κ. Κ. ΜΜ.

Προλαθόντως εἰς τὴν ἑναρξιν τῶν ἐξετάσεών σας, ἤκούσατε τὴν ἔκθεσιν. ἀφορῶσαν, κατὰ μέγα μέρος, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἰδίως· ὅτι δηλαδὴ κατὰ τὴν ἀν' ἐξακμηθῆσαν ὑπῆρξαν ὄχι πολὺ κατ' εὐχὴν ὅλα τὰ καθ' ὑμᾶς· ἤκούσατε καὶ τὰ τῆς παρούσης β' ἐξακμηθῆσαι, ἀλλ' ἀσυγκρίτως εὐκταίστερα, Κ.Κ, καὶ μὲ στάδιον μέλλον εὐτυχές! Τινὲς ἐξ ὑμῶν, αἰσθάνεσθε ἤδη, δὲν ἀμφιβάλλω, καὶ ἔχετε τυφλὴν συνειδήσιν, ὅσοι μάλιστα δὲν ἐπεμελήθητε, ὅσον ἔπρεπε, ὅσοι ἐλλείπετε συνεχῶς ἀπὸ τὰ μαθήματα σας, καὶ ὅσοι ἐξωδεύσατε τὸν πολυτιμὸν σας καιρὸν εἰς παιγνίδια καὶ εἰς ἀταξίας, τόσον ἐντός, ὅσον καὶ ἐκτὸς τοῦ Σχολείου τούτου. Αἰσθάνεσθε, λέγω, ὅτι ἐκ τῶν ἀτοπημάτων σας τούτων ἐμείνατε κατόπιν τῶν ἄλλων συμμαθητῶν σας.

Ἐλυπήσατε Κ. Κ, μὲ τοῦτο πρῶτον ἐαυτοῦς, ἐπομένως τοῦς Κ.Κ, Διδασκάλους σας, τοῦς Κ.Κ, Ἐφόρους, τοῦς Κ.Κ, Γονεῖς σας, καὶ τὴν ἑνορίαν αὐτὴν ὅλην, ἣ ὅποις συντηρεῖ τὸ Ἐκπαιδευτήριον τοῦτο, καὶ προσπαθεῖ διὰ τὴν προκοπὴν σας.

Μὲ ὅλα ταῦτα Κ. Κ, τὰ ὀνόματα τῶν τοιοῦτων ἀμελῶν, ἀτάκτων, καὶ σκανδαλοποιῶν, ὅλα παρεσιωπήθησαν.

Δὲν ἠθελήσαμεν νὰ στιγματίσωμεν κἀνένα, ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ, ἐλπίζοντες, ὅτι θέλουσι γίνεαι προστακτικοὶ εἰς τὸ ἐξῆς. ὅτι θέλουσι παύσει τοῦ νὰ παρεκτρέπονται τῶν ἱερῶν χρεῶν των καὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ· καὶ ὅτι μάλιστα, ἐν καιρῷ τῶν διακοπῶν αὐτῶν, θέλουσι προσπαθήσει νὰ ὠφεληθῶσιν ὅλαις δυνάμεσιν, ἀπὸ τὰς κατ' οἶκον μελέτας των, καὶ θέλουσι προσθήσει βέβαια, καὶ συνενωθῆ πάλιν μὲ τοὺς προσοδύσαντας συμμαθητὰς των, ἐν καιρῷ τοῦ μέλλοντος σχολειακοῦ Σταδίου του. Μὴ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημά του, ὁ μείνας κατόπιν τῶν

συμμαθητῶν αὐτοῦ· ἀπαναντίως, μὲ φιλοτιμίαν νὰ προσπαθῆσῃ, καὶ τὰ κατεβράθυμικμένα νὰ ἀναλάβῃ, καὶ ἐπὶ τὰ πρῶτα νὰ προσῆθῃ θαρρόντως· ἔστέ ὅλοι εὐέλπιδες, σπαύσατε μόνον. Ἐπιμελεῖσθε μόνον νὰ προκόπητε εἰς τὴν παιδείαν, καὶ εἰς τὰ ἄλλα καλὰ ἔργα.

Προσέξτε νὰ ἐπιθίδετε εἰς τὴν φρόνησιν, εἰς τὴν κοσμιότητα καὶ σεμνότητα, τὰ ὅποια εἶναι ὁ κάλλιστος στολισμὸς παντὸς νέου· ἡ ἀπλότης εἰς τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας σας, ἡ ἀκριβὴς εὐταξίαι εἰς τὴν συμπεριφορὰν σας, καὶ ἡ μετριότης τῶν λόγων σας.

Προσέξτε δὲ, προπάντων καὶ πάντοτε, νὰ λέγητε τὴν ἀλήθειαν, καὶ μόνον τὴν ἀλήθειαν.

«Ἠδίστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τὴν ἀλήθειαν», ἔλεγεν ὁ Πλάτων.

Μὴ ἀμελήθητε, τὸ ἐπαναλάβάνω, τὰς οἰκειακὰς μελέτας σας, ἐπὶ τῶν μαθημένων σας.

Ὁδηγὸς δὲ γενικὸς τῆς μελέτης σας, Κ. Κ, εἰς τὰς διακοπὰς νὰ εἶναι· ἡ ἐπανάληψις, τὴν ὅποιαν οἱ Διδάσκαλοι σας ἐγύμναζον, καὶ σὲς ἀκολουθῶς ἐμελετᾶτε κατ' ἰδίαν ἕκαστος πρὸς ἀπόκρισιν τῶν ἐρωτήσεων. Τὴν αὐτὴν τάξιν φυλάττοντες, θέλετε γίνεαι, βέβαια, προθιβεσμῶ ἀξιοί, ἐν καιρῷ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Σχολείου, καὶ ὅσοι κατόπιν ἐμείνατε τῶν ἄλλων. Ἐξ ἐναντίας, οἱ ἀμελήσαντες θέλουσι ὑποβιβασθῆ, καὶ τοὶ προωδευμένοι ὄντες· διότι θέλουσι ἀναδειχθῆ βεβαίωτατα κατώτεροι τῶν ἄλλων.

Διὰ τοῦτο, Κ.Κ, δὲν ἐξερράσκαμεν τὸ ἀποτέλεσμα σήμερον τῶν ἐξετάσεών σας, ἕνεκα τῆς μελλούσης ταύτης ἀμφιβολίας, ἣ ὅποια θέλει διακριθῆ μὲ βεβαιότητα ἐν καιρῷ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, ὅτε θέλει ἀναδειχθῆ τοῦ κειμένου ἡ μελέτη, καὶ ἐκτιμηθῆ ἡ δι' αὐτῆς γενομένη πρόοδος εἰς ὅλα τὰ μαθήματα, ἐπομένως καὶ ἡ ἐγκατάταξις ἐκάστου κατ' ἀξίαν.

Εἰς ὅλα δὲ ταῦτα νὰ σας ὀδηγῆ πρὸ πάντων ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο νὰ ἔχητε πάντοτε, ὡς πρῶτον ἀντικείμενον τῆς διηγενοῦς σπουδῆς σας. Τὸ σέβας πρὸς τοὺς Γονεῖς σας, καὶ

τὴν εὐπέθειαν, τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀδελφούς σας. Τὴν σεμνολογίαν πρὸς τοὺς θεράποντας τῆς πατρικῆς ἐξίας σας. Ὅταν συναντᾶ τις καθ' ὁδὸν πρεσβύτερόν τινα, ἢ κληρικόν, νὰ ὑποκλίνῃ πρὸς αὐτὸν μετὰ προσηγορίας ἀποκαλύπτων τὴν κεφαλὴν.

Ἐνὶ λόγῳ, πρὸς ὅλους ἐν γένει νὰ συμπεριφέρεσθε μὲ σεμνοπρέπειαν· ν' ἀποφεύγητε τοὺς ἀτάκτους καὶ τοὺς προσπαθοῦντας νὰ σᾶς ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

Νὰ συχνάζητε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας. Νὰ στέκεσθε εὐτακτῶ, καὶ ν' ἀκροάζεσθε εὐλαβῶς τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰψίστου, καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων καὶ ἱερῶν Γραφῶν.

Ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν καὶ τὸν Βοηθὸν τῶν καθηγουμένων, μέρος τοῦ ὁποίου παρεδόθητε, καθ' ὑπαγόρευσιν, ἐμάθετε ποία εἶναι ἡ ἀληθὴς λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἡ θεμελιουμένη δηλ. εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ἐσωτερικὴ, εἴτε ἐξωτερικὴ. Ἐμάθετε καὶ ποία εἶναι ἡ εὐπρόσδεκτος πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ποία μὴ εὐπρόσδεκτος. Ἐμάθετε καὶ ποία μάλιστα εἶναι καὶ ἐδελυκτὴ εἰς τὸν Θεόν.

Ταῦτα πρέπει νὰ αἰσθάνεσθε καλὰ ἀπὸ τὴν ἐπιμελῆ σπουδὴν τῆς διδασκαλίας τῆς ἀγίας ἡμῶν Πίστεως. Ταῦτα σᾶς ἀποκαταστένουσι καὶ εἰς τοὺς Γονεῖς καὶ εἰς τοὺς οἰκείους σας προσφιλεστέρους, καὶ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ἀξιοτιμωτέρους καὶ ἐπαινετωτέρους, καὶ θέλουσι σᾶς φέρει εἰς τὴν εὐτυχίαν σας.

Ἐκαστος ἡμῶν πρέπει νὰ ἠξεύρῃ, νὰ γνωρίζῃ καὶ ἐνθυμηταὶ πάντοτε τὴν ἀναντιρρήτην ταύτην ἀλήθειαν : ὅτι ἡ εὐτυχία καὶ ἡ εὐζωία παντὸς ἔθνους, καθὼς καὶ παντὸς ἀνθρώπου ἰδίως, εἶναι πάντοτε ἀνάλογος μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν αὐτοῦ κατάστασιν· ὅσῳ μᾶλλον ἀνεπτυγμένον ἔχει τὸν νοῦν του διὰ τῆς ὀρθῆς παιδείας, ὅσῳ πλείοτερον ἔχει τὸ ἦθός του μεμορφωμένον, τόσῳ περισσότερον δύναται καὶ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ τὴν ἄλλην του εὐτυχίαν νὰ διατηρήσῃ καὶ νὰ τὴν αὐξήσῃ. Διότι ἡ αὐξήσις τῆς γνώσεως εἶναι αὐξήσις δυνάμεως, εἶναι προσθήκη μέσων τῆς εὐζωίας, ἡ δὲ ἠθοποιήσις εἶναι ἐξασπά-

λίσις τῶν ἀγαθῶν, ὅσα ἔχομεν καὶ πορισμὸς εὐκολώτερος τῶν ὄσων στεροῦμεθα.

Ἀποπέμπεσθε λοιπὸν, Κ. Κ, εἰς ὁδὸν εἰρήνης καὶ προσωρινῆς ἐκ τῶν κόπων ἀναπαύσεως, ἵνα μετὰ νέων δυνάμεων καὶ μείζονος προθυμίας διατρέξητε πάλιν τὸ πρὸς καιρὸν διακοπόμενον τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς στάδιον.

Φίλιτα τέκνα τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου Ἐκπαιδευτηρίου, τελευτῶν στρέφω τὸν λόγον πάλιν πρὸς ὑμᾶς :

Τὸ Κατάστημα τοῦτο λογίζεται ἀνατροφῆς οἶκος τῆς λαμπρᾶς ἐνορίας ταύτης, ἐπομένως εἶναι πατρικὴ σας οἰκία.

Ἀποχωρίζεσθε πρὸ καιρὸν τινα, κατὰ τὸν Κανονισμόν τῆς Σχολῆς μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν θέλετε ἐπανέλθει, ἀποφέροντες ὠρίμους καρποὺς μελέτης, καὶ ἠθικῆς, καὶ ἀγάπης.

Τὴν 17 Ἰουλίου 1832.

